

Samen in de lift.

Sofie las de advertentie: "bouwen aan vriendschap". Ze stelde zich bij de titel al direct de vraag of de cursus iets voor haar zou kunnen zijn.

'Voor iedereen die kwaliteitsvolle vriendschappen wil uitbouwen en verzorgen.'

Kwaliteitsvolle vriendschappen, klinkt veel belovend, dacht ze. Maar als ze dan verder las, zakte de moed haar in haar schoenen: 'een goede relatie met jezelf beleven'. Met andere woorden: wees je eigen beste vriend. Een nobel streefdoel maar haar gedachten dwarsboomden dat regelmatig. Een goede vriend is mild en aanvaardt de ander met zijn goede en slechte eigenschappen, daar ging het te dikwijls mis. Ze was streng voor zichzelf, geen fouten maken en je altijd voor honderd procent geven. Tegenover anderen was ze vergevingsgezinder. Soms stelt ze zich zelfs de vraag waarom mensen bevriend met haar willen zijn. Is het uit medelijden, omdat er niemand anders beschikbaar is of geeft ze aan het leven van haar vrienden toch een meerwaarde. Dat laatste zullen haar vrienden pas ten volle beseffen als ze dood is, denkt ze.

De advertentie voor de cursus had ze ondertussen uitgeknipt. Iets om over na te denken. Zijn mijn vriendschappen al kwaliteitsvol of is er nog ruimte voor verbetering? Willen mijn vrienden wel een kwaliteitsvollere band met mij of is het goed zoals het is? Kan je leren om vrienden te maken en is dat dan de basis voor een hechte vriendschap of is die gebaseerd op trucjes en valt het op den duur toch in duigen?

Ze steekt de advertentie in haar handtas en vertrekt naar haar afspraak met Marie. Ze zou deze avond over het artikel vertellen en aan Marie vragen of zij vindt dat ze een kwaliteitsvolle vriendschap hebben. Op de plaats van afspraak aangekomen staat Marie haar al op te wachten. Sofie merkt het direct, er is iets raar aan de hand vandaag met Marie. Sofie kan er niet de vinger op leggen wat het is.

Kan ze vragen of iemand haar vriend is of is het feit dat ze twijfelt al een antwoord?

Zelf kent ze veel mensen maar niet iedereen is haar vriend. Met facebook heeft ze problemen want daar zijn al de mensen die met je geconnecteerd zijn je vrienden. In het begin had ze zich een limiet van vijftig vrienden voorgenomen, enkel mensen te aanvaarden waarmee ze effectief een gesprek zou aangaan als ze deze mensen zou tegenkomen. Dat ze zou weten waarover te praten en dat die vrienden, hetgeen ze zou melden, leuk zouden vinden om te weten. Ondertussen is het aantal vrienden vermenigvuldigd met vijf: mensen waarmee ze vroeger in de klas heeft gezeten, collega's, ex-collega's, neven, nichten en ga zo maar verder. Als je de ene aanvaardt moet je ineens een hele hoop mee aanvaarden, discrimineren is uit den boze of zo voelt ze het toch aan. Ze zou al die vrienden kunnen indelen in subgroepen maar dat vindt ze dan weer te complex.

Volgens haar zijn er wel verschillende gradaties van vrienden zoals er veel gradaties grijs zijn tussen wit en zwart. Je hebt vrienden, iemand met wie je bevriend bent, een kennis, een kameraad, een collega, de buurvrouw en ga zo maar door. Allemaal mensen waar je een innige band mee kan opbouwen maar die door het soort van vriendschap bepaalde grenzen hebben en een ander soort relatie aantonen. Als ze tegen andere mensen over bepaalde personen praat, vindt ze het interessant om het juiste label op de vriendschap te plakken maar ze beseft heel goed dat iedereen een ander beeld, een andere invulling of voorstelling van bijvoorbeeld 'een kameraad' heeft.

Daarnaast is het ook een heel verschil of ze iemand benoemt als *een* vriend of *mijn* vriend. Een vriend, zo heeft ze er vele. Langs beide kanten zijn er meerdere vrienden bij *een* vriend, hoewel ze beseft dat je niet kan weten hoe *een* vriend jullie vriendschap waardeert. Misschien ben jij wel *zijn* vriend maar omgekeerd is het gewoon *een* vriend.

Mijn vriend, is iets bijzonder. 'Mijn' is trouwens een bezittelijk voornaamwoord. Mijn vriend duidt dus op een bezit zoals mijn auto, mijn huis. Ze wil met te verwijzen naar een bezit niet insinueren dat je helemaal beslag mag leggen op je vriend, dat je volledig afhankelijk moet zijn of er sprake mag zijn van dwang in welke vorm dan ook. Ze heeft een hekel aan bezitterige mensen. Het is net de vrijheid en het vertrouwen op de vriendschap dat het maakt dat het *mijn* vriend is. Iets exclusief, niet voor iedereen weggelegd om tot dat selecte groepje van mijn vrienden te horen.

Ze kijkt in de ogen van Marie en verschrikt kijkt ze weg. De ogen van Marie zien groen, groener dan anders, bijna gifgroen. Ze probeert de blik van Marie te ontwijken want die ogen boezemen haar angst in.

Een man stapt op de twee dames af. "Dag Marie, wie heb je vandaag meegenomen?" Ze voelt haar maag omdraaien. De manier waarop de man zijn aanspreking verwoordt, maakt haar duidelijk dat Marie hier regelmatig komt en altijd met iemand anders. Ze is jaloers op die anderen zonder te weten wie ze zijn en welke relatie ze met Marie hebben. Ze voelt zich niet meer zo speciaal. Misschien moet ze Marie ook niet meer als speciaal beschouwen, dan heeft ze minder last van deze ongemakkelijke gevoelens. Dan zou het haar niet raken, dan kon ze onverschillig blijven over hoe Marie over haar dacht. Dat is absurd, denkt ze, je beste vriendin wens je toch het allerbeste toe en waarom zou Marie zich moeten limiteren tot één vriendin, zij. Zou zij dan wel die ene vriendin zijn?

Terwijl ze hier zo over nadacht antwoordde Marie luchtig: "een vriendin."

'Een' vriendin maar, denkt ze teleurgesteld maar ze vermant zichzelf. Die negatieve spiraal van gevoelens moet ze doorbreken anders is de avond om zeep en zal ze nooit nog contact met Marie opnemen. Het is de enige echte vriendin die ze heeft, ze mag haar niet verliezen!

Ze probeert het gesprek te volgen dat gevoerd wordt alsof ze lucht is. Dat vindt ze respectloos en onattent. Het is niet gemakkelijk om op die manier positief te blijven maar als ze één ding in het leven al heeft geleerd is dat een glimlach om je mond al een grote stap is om uit de negativiteit te komen.

De man kijkt Sofie verschrikt aan. Heeft hij de gifgroene ogen ook gezien? Als Sofie beter kijkt ziet ze de gespleten tong, het lijkt wel een slangentong die regelmatig vluchtig even uit de mond van Marie komt piepen. De man blijft eerst nog beleefd staan en praat verder over koetjes en kalfjes alsof er niets aan de hand is maar na een tijdje ziet Sofie dat hij, bijna onmerkbaar, achteruit beweegt. Wat Sofie nu ook pas opvalt, bij het horen van de conversatie tussen Marie en de man, is hoe verschillend ze eigenlijk is met Marie.

Normaal zou dit geen probleem zijn want van verschillen kan je leren, het kan een verrijking zijn voor je eigen leven. Maar de verschillen zijn, volgens Sofie, fundamentele waarden waardoor ze helemaal anders in het leven staan en andere dingen belangrijk vinden. Hierdoor zal het op den duur telkens tot ergernis leiden langs beide kanten.

Sofie is helemaal niet materieel ingesteld, wil met haar beide voeten op de grond van het hier en nu genieten, niet voorbijlopen aan de simpele, prachtige dingen die ze op haar pad tegenkomt.

Marie onderhoudt haar contacten op een gejaagde manier, meerdere afspraken op een dag en strikt gelimiteerd in tijd. Ze zal dit ook bij aanvang zeggen: 'ik heb niet veel tijd want moet nog ergens anders naartoe'. Marie zal zich daarom ergeren aan de traagheid van anderen.

Sofie zoekt de meerwaarde in het contact, echt mensen ont-moeten, tijd maken en misschien het samen zijn gewoon ondergaan tot ze voelt dat het tijd is om te gaan.

Marie leeft haar leven via sociale media. Als ze iets te zeggen heeft moet ze dat delen met al haar 'vrienden' of zelfs de hele wereld mag weten wat ze denkt over een bepaald issue in de actualiteit. Zo liet ze net nog fier zien dat ze al vijftig likes heeft voor deze avond. En ze vermeldde er langs haar neus weg bij dat Sofie haar laatste post niet geliked had. Sofie

had al dikwijls eraan gedacht om facebook te bannen uit haar leven: de druk die ze ervaart om elke post te lezen en te liken en de tijd dat ze steekt in het lezen van al die nonsens, ze is het allemaal beu. De oppervlakkigheid van de sociale media knaagt aan haar meerwaardezoekersgevoel. 'Je huis vullen met alle mogelijke technische snufjes vult je hart niet', las ze ooit in een post van een vriend. 'Materieel bezit is een tijdelijke bevrediging van een continu verlangen'. Daar moest ze nu ook weer terug aan denken. Bij vrienden is het net hetzelfde, niet de kwantiteit aan vrienden is belangrijk maar de kwaliteit van de vriendschap. Vele mensen kennen wil niet per se zeggen dat je daar voldoening uit haalt. Het is gemakkelijk om contacten te leggen met vreemden omdat het oppervlakkig kan blijven. Om echte vrienden te zijn, mag je niet blijven steken in de smalltalk, je moet je durven bloot geven aan elkaar, vindt Sofie. Ook al kent ze Marie al lang en beschouwt ze haar als haar vriendin, ze beseft nu dat ze telkens op een muur botste, de muur van afstandelijkheid. Een kennis van hun beide had haar al gewaarschuwd, het had haar ogen al veel eerder moeten openen maar de afstandelijkheid verwarde ze met onafhankelijkheid. Sofie wordt ziek van geroddel en kwaadsprekerij. Dat is haar christelijke opvoeding die altijd boven komt drijven. Ze wil haar vriendin ook niet verloochenen en haar direct veroordelen tot afstandelijkheid, ze kijkt te hard naar haar op. Ze krijgt de gedachte van afstandelijkheid nu niet meer uit haar hoofd. Is dit het soort relatie dat ze wil met haar of kan ze haar tijd beter steken in mensen die wel een binding kunnen aangaan. Ze voelt in haar handtas naar de advertentie, ze twijfelt of ze hem op tafel zou leggen of in haar handtas zou laten zitten.

"Beschouw jij mij als je goede vriendin?" vraagt Sofie met een bang hart als de man uit het beeld is verdwenen. Langs de ene kant is ze bang voor het antwoord dat teleurstellend kan zijn, het idee dat ze jaren had over hun relatie kan als een zeepbel ontploffen. Langs de andere kant is ze bang van de metamorfose die Marie ondergaat. Ze heeft nu niet enkel gifgroene ogen en een gespleten tong maar ook haar nagels lijken wel klauwen geworden. De advertentie zit nog veilig opgeborgen in haar handtas.

"Je hebt een schap voor vrienden en dat is dan een vriend-schap. Die zitten in de buurt van het gezelschap en zolang je dingen gemeen hebt zit je in een gemeen-schap." Marie lacht gemaakt zoals Sofie haar dat al dikwijls heeft zien doen ten opzichte van andere mensen, en dan zegt Marie met uitgestreken gezicht: "Jij ligt voorlopig bij mij nog in de bovenste schuif."

"Voorlopig?!" roept Sofie ongelovig uit.

"Het leven is onvoorspelbaar, zal ik maar zeggen. Wie weet wat de toekomst brengt."

Probeert Marie haar tot bedaren te brengen. "Vrienden zijn als een lift, sommigen blijven je leven lang in de lift zitten, andere komen op een bepaalde verdieping in de lift en stappen op een andere verdieping er weer uit. Of je stapt zelf uit de lift van de ander. Want ook zelf stap je in verschillende liften en in sommige blijf je je hele leven zitten en andere liften ben je snel terug uitgestapt. Soms heb je vrienden voor een bepaalde tijd. Je voelt dat ze niet meer in je leven passen en je gaat verder. "

Er valt een ongemakkelijke stilte. De teleurstelling van het antwoord hangt tussen hen in als een dikke mist.

"En in die lift staat dan een kast met schuiven waar je de mensen in de lift nog eens in verdeelt of hoe zit dat dan met die kast?" De vraag klinkt verwijtend maar de deur is opengezet om het toch terug goed te maken.

"Je mag dat niet zo letterlijk nemen." Klinkt het gepikeerd van de kant van Marie.

"Als ik je uitleg zo hoor," antwoordt Sofie snedig, "lijkt het wel alsof jij altijd de persoon bent die van lift wisselt."

Marie laat zich niet uit haar lood slaan en antwoordt kalm: "Het leven beweegt, je evolueert en soms in een andere richting dan je vrienden waardoor het geen vrienden meer zijn omdat je gewoon niets meer tegen elkaar te vertellen hebt."

Weer is het stil tussen hen.

"Ik denk dat ik misschien wel snap wat je wil zeggen." zegt Sofie na een tijd, enigszins gekalmeerd. "Als je beste vrienden met je broer of zus tijdens je kindertijd bent, is dat geen garantie dat je dat ook blijft als je volwassen bent. Als kind heb je achttien jaar of langer samengewoond, willens nillens, en dan moet je daar het beste van maken. Je moet elkaar respecteren, aanvaarden met de goede en slechte kwaliteiten, met de onhebbelijkheden waar je je aan stoort, want je kan gewoon niet ontsnappen. Vrienden worden is dan de beste optie. Eens je niet meer samen woont, hoef je geen contact meer te hebben, alleen tijdens de gebruikelijke familiefeesten dan. Soms ben je ondertussen inderdaad zo verschillend met je familie geworden dat het wel lijkt alsof je geadopteerd bent."

"Je vrienden kies je zelf is de uitdrukking maar volgens mij zijn sommige vriendschappen toch ook een beetje gedwongen, zoals schoolvrienden." Gaat Marie verder.

Nu is het Sofie die verbaasd kijkt. Ze is al sinds de lagere school bevriend met Marie, wil Marie hier iets mee zeggen?

Marie die de verbaasde blik van Sofie onbewust opgevangen heeft, gaat verder met haar betoog: "Je gaat naar school, daar zitten gemiddeld vijftien andere kinderen in de klas. Daar bouw je door de jaren heen een band mee op en je beschouwt de meesten als je vrienden. Als klas vorm je een soort vriendengroep. Wat je deelt met meer mensen, beschouwen we wel als minder waardevol. Maar is het nodig om uitsluitend met één persoon bevriend te zijn? Je kan toch beter een paar goede vrienden hebben, als de ene niet beschikbaar is dat je bij iemand anders terecht kan. Met sommige van deze vrienden blijf je ook na school bevriend, met anderen stopt de vriendschap."

"Was de vriendschap die stopt dan minderwaardig?" vraagt Sofie met een krop in haar keel want ze voelt de bui al hangen.

"Ik ben ervan overtuigd dat deze op dat moment een innige vriendschap kan geweest zijn maar als mens evolueer je, zoals ik daarjuist al aangaf. Zelfs als koppel is het moeilijk om in dezelfde richting te evolueren en dan kan je elke dag als je wil, de richting op elkaar afstellen."

Dit is terug de Marie die Sofie kent, haar vriendin naar wie ze opkijkt. Maar Sofie zit nog wel met de afstandelijkheid en het dubbele gezicht dat Marie zonet heeft getoond, in haar maag.

"Vriendschap is wel minder dwingend dan een relatie." probeert Sofie de onafhankelijkheidsdrang van Marie te sussen. "Je vrienden zie je meestal niet elke dag. Een echte vriendschap kan ook wel meningsverschillen overleven, omdat er een basis van respect en verdraagzaamheid is."

"En op het einde", voegt Marie er lacherig aan toe, "ga je naar huis en vervalt het meningsverschil in het niet door alle leuke dingen die je samen al meegemaakt hebt of de zaken die je toch gemeenschappelijk hebt."

Sofie haalt opgelucht adem, dit is het soort relatie dat wij hebben, denkt ze.

"Help me, help me" hoort Sofie de zevenjarige Marie fluisteren. Sofie wrijft zich in de ogen, heeft ze dat goed gehoord of is dit een droom? Drugs is niet haar ding, dat is meer iets voor Marie. Marie houdt van experimenteren, de kick opzoeken, mee zijn met alles. Voor Sofie het goed en wel beseft, staat Marie op de tafel. Haar ogen wijdopengesperd, haar klauwen in de aanslag. Het beest heeft het terug overgenomen. Sofie stapt verschrikt een stap achteruit, een stoel valt omver. De mensen kijken geamuseerd onze kant uit, sommige komen dichterbij en moedigen Marie aan om te blijven doen waarmee ze begonnen is. Ze geniet met volle teugen van in het midden van de belangstelling te staan. Ze voelt zich door iedereen geliefd. Deze mensen lijken niet bang voor haar te zijn. Zien zij de gifgroene ogen niet, de gespleten tong en de scherpe klauwen? Marie kijkt niet meer om naar Sofie, ze heeft enkel oog voor de aandacht die ze krijgt van de omstaanders die

meer en meer rond haar komen staan. Het feit dat Sofie weggedrongen wordt, bijna omver geduwd wordt en eenzaam aan de kant gezet wordt, deert Marie niet.

Nu beseft Sofie hoe ze de hele tijd gemanipuleerd is geweest door Marie, hoe ze telkens naar haar pijpen heeft moeten dansen, en altijd direct beschikbaar moest zijn. Het besef van het éénrichtingsverkeer van geven in plaats van geven en nemen, slaat in als een donderslag bij heldere hemel. De afhankelijkheid van Sofie, de schrik om haar vriendin te verliezen en geen vrienden te hebben, heeft ervoor gezorgd dat dit mogelijk was. De illusie dat Sofie ooit de beste vriendin van Marie was, is nu ingehaald door de realiteit.

Sofie neemt haar handtas, kijkt nog één keer om en beent dan zelfverzekerd naar buiten. Ze graait in haar handtas naar de advertentie en gooit hem in de vuilbak naast de deur. Een afgesloten hoofdstuk, denkt ze bij zichzelf als ze de deur hoort dichtvallen achter zich.

De man die daarstraks tegen Marie iets kwam zeggen, staat buiten: "Marie is een verloren ziel, niet te redden van haar alles bepalende ego. Het monster van de oppervlakkigheid heeft haar in zijn greep." De man zet een stap in de richting van Sofie. "Marie ziet groen van jaloezie. Jaloers op haar vrienden die meer likes krijgen, die interessantere dingen doen, wiens leven zoveel meer rooskleuriger is. De sociale media draaien een rad voor haar ogen, een werkelijkheid die zich enkel in de virtuele wereld afspeelt, is geen wereld waarin je kan leven. Ze wil meedoen aan de ratrace van de sociale media, de hele tijd bereikbaar zijn en als je een melding krijgt, wordt haar reactievermogen getest om toch maar als eerste gereageerd te hebben. Marie schrijft snedige commentaren, ook al weet ze maar voor de helft waarover het gaat, om zich toch maar te laten gelden in een wereld vol lucht. Maar de werkelijkheid is niet altijd zo éénduidig. Ze maken ons wijs wat ze ons willen laten geloven. Afhankelijk van wie het vertelt, vanuit welk standpunt de zaak belicht wordt, is er een andere waarheid mogelijk. Er zijn maar weinig dingen in het leven die met exacte wetenschappen bewezen kunnen worden, en daarbij zijn de resultaten dikwijls nog voor interpretatie vatbaar. Als het maar genoeg verkondigd wordt, wordt het op den duur aangenomen als waarheid. De autonoom, kritisch denkende mens is aan het verdwijnen net zoals de norm aan het vervagen is." De man is nog een stap dichterbij gekomen. Nu staan ze vlak bij elkaar. "Jij kan er niets aan doen. Marie denkt dat vriendschap één of andere vieze ziekte is waar je nooit meer vanaf geraakt eens je het hebt en dus blijft ze liefst zo ver mogelijk uit de buurt van diepgaande contacten. Ze stapt nooit helemaal in de lift, ze houdt de deur altijd met een voet open." De man slaat zijn armen om Sofie en geeft haar een stevige knuffel. Een traan loopt over haar wang en valt op de schouder van de man.